

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี
อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์
ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
และของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน
ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจ
และศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคาสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่าง
เหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิต
ของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี ได้เล็งเห็นความสำคัญ
ของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์
ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลสารภี อำเภอหนองบุญมาก
จังหวัดนครราชสีมา เป็นปัจจุบัน และเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้
สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น
เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น
ต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
บทที่ ๒ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น.....	๑๔

บทที่ ๑ บทนำ

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ภายใต้บังคับกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลสารภี อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา เป็นปัจจุบัน และเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. ด้านกายภาพ

๑.๑ ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล

ที่ตั้ง

ตำบลสารภีตั้งอยู่ติดกับถนนองค์การบริหารส่วนจังหวัด หมายเลข นม ๓๑๑๑ สายตำบลลงเขว้า ถึงบ้านสันติสุข ระยะทางจากตำบลสารภีไปอำเภอหนองบุญมาก ๑๘ กิโลเมตร

อาณาเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลสารภี

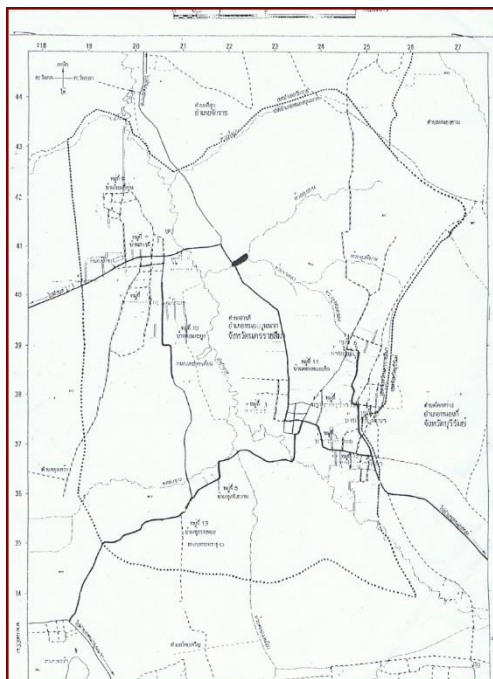
ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลสีสุก อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบ้านใหม่ ตำบลไทยเจริญ อำเภอหนองบุญมาก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลลงเขว้า อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา

พื้นที่ตำบลสารภีมีเนื้อที่ทั้งหมด ๕๘.๒๗๕ ตารางกิโลเมตร

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูง จำนวน ๓ ใน ๔ เหมาะสำหรับการทำนามีลำจักราช คลองสารเพชร คลองลุงสาน คลองตาเหมา คลองเมือง คลองตาโน คลองรวง คลองมาบสมอซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวคลอง มีสภาพดินเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพื้นที่อีก ๑ ใน ๔ เป็นที่อยู่อาศัยและทำไร่

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ(เริ่มตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์) มรสุมนี้มีแหล่งกำเนิด จากบริเวณความกดอากาศสูงในซีกโลกเหนือแถบประเทศมองโกเลียและจีนพัดพาเอามวลอากาศเย็นและแห้งจากแหล่งกำเนิดเข้ามาปกคลุมประเทศไทย ทำให้บริเวณจังหวัดนครราชสีมาประสบกับภาวะอากาศ หนาวเย็นและแห้งแล้งโดยทั่วไปและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม) มรสุมนี้มีแหล่งกำเนิดจากบริเวณความกดอากาศสูงจากซีกโลกใต้ บริเวณมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งพัดออกจากศูนย์กลางเป็นลมตะวันออกเฉียงใต้และเปลี่ยนเป็นลมตะวันตกเฉียงใต้ เมื่อพัดข้ามเส้นศูนย์สูตร พัดพาเอามวลอากาศชื้นจากมหาสมุทรอินเดียมาสู่ประเทศไทยทำให้บริเวณองค์การบริหารส่วนตำบล สารภี อำเภอหนองบุญมากจังหวัดนครราชสีมา มีเมฆมากและฝนตกชุกโดยทั่วไป

๑.๔ ลักษณะของดิน

ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทรายประมาณ ๗๕ % ดินร่วนประมาณ ๑๕ % ลักษณะดินในพื้นที่เป็นดินเหนียวประมาณ ๑๐ %

๑.๕ ของแหล่งน้ำ

➤ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝาย	๑๒	แห่ง
บ่อน้ำตื้น	๒๔	แห่ง
บ่อน้ำบาดาลแบบโยกมือ	๓๖	แห่ง
สระน้ำสาธารณะ	๓๐	แห่ง
สระน้ำส่วนตัว	๒๙๙	แห่ง

➤ แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำน้ำ,ลำคลอง	๗	สาย
--------------	---	-----

๑.๖ ลักษณะของไม้/ป่าไม้

ทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่ป่าไม้ในเขตสาธารณะมีประมาณ ๗๐๐ ไร่

๒. ด้านการเมือง/การปกครอง

ตำบลสารภีเมื่อก่อนขึ้นอยู่ในเขตการปกครองของตำบล สีสุก อำเภอกะโทก จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหลักฐานในการตั้งตำบลไม่ปรากฏ ได้สอบถามชาวบ้าน บ้านหนองหัวแรด ซึ่งขึ้นกับตำบลสารภี ชาวบ้านได้บอกว่าตั้งแต่เกิดและโตขึ้นมาเห็นมีหมู่บ้านอยู่แล้ว คาดว่าหมู่บ้านและตำบลสารภีต้องเกิดก่อนปี พ.ศ. ๒๔๘๘ หรือประมาณร้อยกว่าปีมาแล้ว เมื่อปี ๒๕๑๘ หมู่บ้านสารภีแยกออกจากตำบลสีสุก มาเป็นตำบลสารภี ซึ่งมีกำนันคนแรกชื่อว่า หมื่นสีสุก (แดง) และต่อมาทางราชการได้แต่งตั้งตำบลหนองบุญมาก ขึ้นอีกตำบลหนึ่ง ซึ่งเป็น อำเภอหนองบุญมาก ในปัจจุบัน

๒.๑ เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี แบ่งเขตการปกครอง เป็น ๑๕ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
๑	สารภี
๒	สารภี
๓	พระ
๔	ท่าตะแบก
๕	ทุ่งหัวขวาน
๖	สันติสุข
๗	หนองปลาไหล
๘	ราษฎร์พัฒนา
๙	โนนขี้ต้อน
๑๐	ดอนทะยุง
๑๑	ดอนหนองจิก
๑๒	ประสงค์พัฒนา
๑๓	ทุ่งรวงทอง
๑๔	หนองปรือราษฎร์พัฒนา
๑๕	วังไทรพัฒนา

๒.๒ การเลือกตั้ง

◆ แบ่งเขตการเลือกตั้งตามจำนวนหมู่บ้าน

ตำบลท่าเสาแบ่งเขตการเลือกตั้งเป็น ๑๕ หน่วย ได้แก่

- หน่วยที่ ๑ หมู่ที่ ๑ บ้านสารภี
- หน่วยที่ ๒ หมู่ที่ ๒ บ้านสารภี
- หน่วยที่ ๓ หมู่ที่ ๓ บ้านพระ
- หน่วยที่ ๔ หมู่ที่ ๔ บ้านท่าตะแบก
- หน่วยที่ ๕ หมู่ที่ ๕ บ้านทุ่งหัวขวน
- หน่วยที่ ๖ หมู่ที่ ๖ บ้านสันติสุข
- หน่วยที่ ๗ หมู่ที่ ๗ บ้านหนองปลาไหล
- หน่วยที่ ๘ หมู่ที่ ๘ บ้านราษฎร์พัฒนา
- หน่วยที่ ๙ หมู่ที่ ๙ บ้านโนนขี้ต้อน
- หน่วยที่ ๑๐ หมู่ที่ ๑๐ บ้านดอนทะยุง
- หน่วยที่ ๑๑ หมู่ที่ ๑๑ บ้านดอนหนองจิก
- หน่วยที่ ๑๒ หมู่ที่ ๑๒ ประสงค์พัฒนา
- หน่วยที่ ๑๓ หมู่ที่ ๑๓ บ้านทุ่งรวงทอง
- หน่วยที่ ๑๔ หมู่ที่ ๑๔ หนองปรือราษฎร์พัฒนา
- หน่วยที่ ๑๕ หมู่ที่ ๑๕ วังไทรพัฒนา

๓. ประชากร

๓.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

จำนวนประชากร (ตามทะเบียนราษฎร) ทั้งสิ้น ๙,๕๑๒ คน แยกเป็น ชาย ๔,๘๑๒ คน หญิง ๔,๗๐๐ คน

หมู่ที่	บ้าน	ชาย	หญิง	รวม
๑	สารภี	๕๕๒	๕๓๘	๑,๐๙๐
๒	สารภี	๓๒๔	๓๐๕	๖๒๙
๓	พระ	๓๔๐	๓๐๕	๖๔๕
๔	ท่าตะแบก	๔๓๘	๔๕๖	๘๙๔
๕	ทุ่งหัวขวาน	๑๖๒	๑๖๘	๓๓๐
๖	สันติสุข	๓๔๔	๓๔๐	๖๘๔
๗	หนองปลาไหล	๓๑๑	๓๑๑	๖๒๒
๘	ราษฎรพัฒนา	๑๕๑	๑๔๙	๓๐๐
๙	โนนขี้ตู่	๓๗๑	๓๖๔	๗๓๕
๑๐	ดอนทะยุง	๓๒๘	๓๒๓	๖๕๑
๑๑	ดอนหนองจิก	๓๓๖	๓๓๘	๖๗๔
๑๒	ประสงค์พัฒนา	๓๔๖	๓๐๖	๖๕๒
๑๓	ทุ่งรวงทอง	๑๙๗	๒๐๘	๔๐๕
๑๔	หนองปรือราษฎรพัฒนา	๓๒๕	๓๒๔	๖๔๙
๑๕	วังไทรพัฒนา	๒๘๗	๒๖๕	๕๕๒
รวม		๔,๘๑๒	๔,๗๐๐	๙,๕๑๒

๓.๒ ช่วงอายุและจำนวนประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี อ.หนองบุญมาก จ.นครราชสีมา			
รายการ	หญิง	ชาย	หมายเหตุ
จำนวนประชากร เยาวชน	๘๕๕ คน	๙๓๖ คน	อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี
จำนวนประชากร	๒๕๓๖ คน	๒๔๗๑ คน	อายุ ๑๘-๖๐ ปี
จำนวนประชากร ผู้สูงอายุ	๖๔๓ คน	๕๘๗ คน	อายุมากกว่า ๖๐ ปี
รวม	๑,๘๕๐ คน	๑,๖๘๐ คน	ทั้งสิ้น ๓,๕๓๐ คน

๔. สภาพทางสังคม

๔.๑ การศึกษา

ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี มีโรงเรียนจำนวน ๔ โรงเรียน ๒ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนบุคลากรและนักเรียน ดังนี้

โรงเรียน	ครู	จำนวนนักเรียน(คน)										
		อนุบาล	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖	ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓	รวม
๑.โรงเรียนบ้านพระ	๒๐	๘๐	๔๒	๒๗	๓๔	๒๖	๓๐	๒๙	๒๕	๑๗	๒๑	๓๕๑
๒.โรงเรียนบ้านสารภี	๑๖	๗๘	๓๕	๓๐	๒๓	๒๘	๒๑	๔๑	๒๘	๒๐	๒๘	๓๔๘
๓.โรงเรียนบ้านท่าตะแบก	๑๔	๕๔	๑๘	๒๔	๑๖	๒๗	๓๔	๓๙	๑๐	๑๗	๑๘	๒๗๑
๔.โรงเรียนทุ่งรวงทอง	๔	๗	๓	๑	๓	๒	๘	๖	-	-	-	๓๔
๕.ศพด. อบต. สารภี	๕	๙๘	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๙๘
๖.ศพด. บ้านพระ	๔	๙๗	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๙๗

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่า ประชากรอายุ ๑๕ – ๖๐ ปีเต็ม ร้อยละ ๙๙ อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้ เด็กอายุ ๖ – ๑๔ ปี ร้อยละ ๑๐๐ ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี ได้เรียนต่อ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หรือเทียบเท่า และที่ไม่ได้เรียนต่อมีงานทำ ร้อยละ ๙๙ ด้านการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ปัญหา คือ ยังไม่สามารถที่จะแข่งขันกับเมืองใหญ่ๆ ได้ การแก้ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลสารภี คือ ได้จัดกิจกรรมให้กับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสนับสนุนอาหารเสริมนม อาหารกลางวัน ให้กับทางโรงเรียนในเขตพื้นที่ และร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ กับทางโรงเรียน

๔.๒ สาธารณสุข

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่า ประชาชนส่วนมากมีสุขภาพที่ดี มีการคัดกรองสุขภาพให้กับประชาชนกลุ่มเสี่ยง โรคที่มักเกิดแก่ประชากรในชุมชน เช่นกัน ได้แก่ โรคความดัน เบาหวาน โรคเอดส์ โรคไข้เลือดออก มือ-ปาก-เท้าในเด็ก และโรคอื่นๆ อีกมาก มีสถิติเข้ารับการรักษาพยาบาล ปัญหาคือประชาชน บางรายไม่ยอมไปคัดกรองหรือตรวจสุขภาพประจำปี การแก้ไขปัญหาคือ อบต. และหน่วยงานสาธารณสุข โรงพยาบาล ได้จัดกิจกรรมร่วมมือกันรณรงค์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ซึ่งก็ได้ผลในระดับหนึ่ง ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ต้องเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี สำหรับเด็กแรกเกิด - ๖ ปี ผู้ปกครองสามารถเลี้ยงดูตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน บางครัวเรือน ไม่ได้กินอาหารที่ถูกต้องลักษณะ การใช้ยาเพื่อบำบัดอาการเจ็บป่วยที่ไม่เหมาะสม การออกกำลังกาย ยังไม่สม่ำเสมอ และประชากรส่วนมากไม่ได้รับการตรวจสุขภาพ ปัญหาเหล่านี้ อบต. พยายามอย่างยิ่งที่จะแก้ไข โดยร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สาธารณสุขจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขสุขภาพ

การให้บริการทางสาธารณสุข มีสถานบริการดังนี้

๑. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล	จำนวน ๒ แห่ง
๒. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน(ศสมช.)	จำนวน ๑๕ แห่ง
๓. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานโรงเรียน(ศสมร.)	จำนวน ๔ แห่ง
๔. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานวัด (ศสมว.)	จำนวน ๗ แห่ง
๕. อัตราการการมีและการใช้ส้วมราดน้ำ	จำนวน ๑๐๐ %

๔.๓ อาชญากรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี ไม่มีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น แต่มีเหตุการณ์ลักขโมยทรัพย์สินประชาชนและทำลายทรัพย์สินของราชการ ซึ่ง อบต. ก็ได้ดำเนินการป้องกันการเกิดเหตุดังกล่าวจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่า ส่วนมากครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติภัยอย่างถูกวิธี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินวิธีการแก้ปัญหาของ อบต. ที่สามารถดำเนินการได้ตามอำนาจหน้าที่และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด คือการติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดที่เป็นที่สาธารณะ ติดตั้งสัญญาณไฟกระพริบทางร่วมทางแยก รวมทั้งได้ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด จุดบริการ ในช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดหลายวันเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน แต่ปัญหาที่ อบต. อาจจะมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้แก่ปัญหาวัยรุ่นทะเลาะวิวาทโดยเฉพาะในสถานที่จัดงานดนตรี งานมหรสพ การแก้ไขปัญหาคือการแจ้งเตือนให้ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานของตน ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงผลกระทบ ผลเสียหาย และโทษที่ได้รับจากการเกิดเหตุทะเลาะวิวาท การขอความร่วมมือไปยังผู้นำ การขอคำสั่งจากตำรวจ ผู้นำ อปพร. เพื่อระงับเหตุไม่ให้เกิดความรุนแรงในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี

๔.๔ ยาเสพติด

ปัญหายาเสพติดในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสารภี จากการที่ทางสถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองบุญมาก ได้แจ้งให้กับทางอบต. ทราบนั้นพบว่าในเขต อบต. มีผู้ที่ติดยาเสพติดแต่เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นถือว่าน้อย และยังไม่มีพบผู้ค้า เหตุผลก็เนื่องมาจากว่าได้รับความร่วมมือกับทางผู้นำ ประชาชน หน่วยงานของอบต. ที่ช่วยสอดส่องดูแลอยู่เป็นประจำ การแก้ไขปัญหของอบต.สามารถทำได้เฉพาะตามอำนาจหน้าที่เท่านั้น เช่น การณรงค์ การประชาสัมพันธ์ การแจ้งเบาะแส การฝึกอบรมให้ความรู้ ถ้านอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ก็เป็นเรื่องของอำเภอหรือตำรวจแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ อบต. ก็ได้ให้ความร่วมมือมาโดยตลอด

๔.๕ การสังคมสงเคราะห์

องค์การบริหารส่วนตำบลสารภีได้ดำเนินการด้านสังคมสงเคราะห์ ดังนี้

๑. ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์เป็นประจำทุกเดือน

ผู้สูงอายุ จำนวน ๑,๒๖๙ คน

ผู้ป่วยเอดส์ จำนวน ๑๔ คน

ผู้พิการ จำนวน ๑๐๗ คน

๒. รับลงทะเบียนและประสานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

๓. ประสานการทำบัตรผู้พิการ

๔. ตั้งโครงการการจ้างนักเรียน/นักศึกษาทำงานช่วงปิดภาคเรียน

๕. ตั้งโครงการช่วยเหลือผู้ยากจน ยากไร้ รายได้น้อย และผู้ด้อยโอกาสไร้ที่พึ่ง

๖. ตั้งโครงการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านคนจน

๕. ระบบบริการพื้นฐาน

๕.๑ การคมนาคมขนส่ง

มีเส้นทางการคมนาคมติดต่อกันทุกหมู่บ้าน มีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเสริมเหล็กภายในหมู่บ้านทุกหมู่บ้านและจำนวนถนนดังต่อไปนี้

ถนนลาดยางมี ๑๓ สาย ระยะทางรวม ๑๒,๕๗๖ เมตร สภาพถนนเป็นถนนลาดยางยาวแบบบาง มีสภาพเป็นหลุมเกือบทั้งสาย

ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก มี ๑๘ สาย ระยะทางรวม ๑๒,๘๑๘ เมตร สภาพถนนยังใช้งานได้ดี

ถนนหินคลุก ถนนลูกรังและถนนดิน ระยะทางรวม ๗๓,๖๑๗ เมตร สภาพการคมนาคมใช้สัญจรไปมาสะดวกเฉพาะฤดูแล้งหากเป็นฤดูฝนจะเดินทางลำบาก

๕.๒ การไฟฟ้า

การขยายเขตไฟฟ้า ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ปัญหาคือไฟฟ้าส่องสว่างทางหรือที่สาธารณะยังไม่สามารถดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ได้ทั้งหมด เนื่องจากพื้นที่ที่มีความต้องการให้ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างนั้นยังไม่เป็นที่สาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี จึงไม่สามารถดำเนินการได้ เช่นเดียวกับถนน การแก้ปัญหาคือ ประสานความร่วมมือกันหลายๆ ฝ่าย เพื่อที่จะทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ และวิธีการที่จะดำเนินการแก้ไขอย่างไร ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี ก็ได้ตั้งงบประมาณในส่วนนี้ไว้แล้ว และได้แจ้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงเหตุผลเพื่อที่จะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน ปัจจุบันในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี มีไฟฟ้าใช้ ดังนี้

(๑) จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า ๒,๕๑๕ หลังคาเรือน

(๒) ไฟฟ้าสาธารณะ จำนวน ๒๙๔ จุด ครอบคลุมถนนทุกสายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี

๕.๓ การประปา

การประปาในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลสารภี มีประปาหมู่บ้านใช้ครบทุกครัวเรือน ปัญหา คือ มีข้อร้องเรียนเรื่องน้ำประปาขุ่น มีกลิ่นเหม็น บ่อยครั้ง สาเหตุเนื่องจาก เป็นประปา ใช้แหล่งน้ำดิบในการผลิต ไม่มีคลอรีน ไม่มีถังตกตะกอน ต้องใช้งบประมาณสูงมากในการดำเนินการและการลงพื้นที่ดำเนินการแก้ไขตามจุดที่เกิดปัญหา การพิจารณาโครงการต่างๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประปาหมู่บ้าน เพื่อให้พี่น้องประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

๕.๔ โทรศัพท์

ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ใช้การสื่อสารผ่านระบบโทรศัพท์มือถือส่วนบุคคล

๕.๕ ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์

- มีไปรษณีย์อำเภอหนองบุญมาก จำนวน ๑ แห่ง ให้บริการ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ในวันจันทร์ - เสาร์ (วันเสาร์ครึ่งวัน) หยุดวันอาทิตย์ (อยู่นอกเขตพื้นที่)

๖. ระบบเศรษฐกิจ

๖.๑ การเกษตร

ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	ที่อยู่อาศัย (ไร่)	ป่าไม้ (ไร่)	สาธารณะ (ไร่)
๑	สารภี	๔,๙๕๗	๔,๕๘๐	๓๕๒	-	๒๕
๒	สารภี	๒,๕๙๘	๒,๒๕๕	๑๗๒	-	๑๗๑
๓	พระ	๑,๕๐๗	๑,๓๘๔	๑๐๕	-	๑๘
๔	ท่าตะแบก	๒,๔๔๓	๒,๒๓๖	๑๖๗	-	๔๐
๕	ทุ่งหัวขวาน	๒,๑๙๓	๑,๙๘๓	๑๕๑	-	๕๙
๖	สันติสุข	๒,๐๓๙	๑,๘๖๗	๑๔๒	-	๓๐
๗	หนองปลาไหล	๑,๙๑๓	๑,๕๘๘	๑๒๑	-	๒๐๔
๘	ราษฎร์พัฒนา	๒,๐๒๙	๑,๘๓๖	๑๔๐	-	๕๓
๙	โนนขี้ตู่	๓,๐๕๕	๒,๗๗๐	๒๑๑	-	๗๔
๑๐	ดอนทะยุง	๒,๓๔๐	๒,๐๗๑	๑๕๘	-	๑๑๑
๑๑	ดอนหนองจิก	๒,๐๓๓	๒,๐๐๒	๓๑	-	-
๑๒	ประสงค์พัฒนา	๒,๗๓๓	๒,๔๙๗	๑๙๐	-	๔๖
๑๓	ทุ่งรวงทอง	๓,๐๔๑	๒,๓๕๖	๑๗๙	-	๕๐๖
๑๔	หนองปรือราษฎร์พัฒนา	๑,๕๐๔	๑,๓๒๒	๑๐๑	-	๘๑
๑๕	วังไทรพัฒนา	๑,๓๐๐	๑,๑๑๕	๘๕	-	๑๐๐
รวม ๑๕ หมู่บ้าน		๓๕,๖๘๕	๓๑,๘๖๒	๒,๓๐๕	-	๑,๕๑๘

๖.๒ การบริการ

โรงสีข้าว	จำนวน	๘	แห่ง
ร้านค้าปลีก,ส่ง	จำนวน	๘๕	แห่ง
ร้านรับซ่อมยานยนต์	จำนวน	๑๕	แห่ง
ร้านอาหาร	จำนวน	๑๓	แห่ง
ร้านอินเทอร์เน็ต	จำนวน	๑	แห่ง

๖.๓ การท่องเที่ยว

เป็นการประกอบการในลักษณะเลี้ยงในครัวเรือนเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงไก่ เป็ด โค สุกร กระบือ จำนวนสัตว์ในพื้นที่โดยประมาณ ดังนี้

โค	๑,๐๑๖	ตัว	กระบือ	๑๔๗	ตัว	สุกร	๗๔๙	ตัว
เป็ด	๔,๖๔๐	ตัว	ไก่	๘,๑๑๕	ตัว	อื่นๆ	๖๖,๙๐๐	ตัว

๗. เศรษฐกิจพอเพียงท้องถิ่น (ด้านการเกษตรและแหล่งน้ำ)

๗.๑ ข้อมูลด้านการเกษตร

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง	จำนวน	๗,๑๔๑	ไร่
พื้นที่ปลูกข้าว	จำนวน	๒๓,๔๗๔	ไร่
พื้นที่ปลูกอ้อย	จำนวน	๙๒๑	ไร่
พื้นที่ปลูกไม้ผล	จำนวน	๓๒๖	ไร่
พื้นที่สำหรับอยู่อาศัย	จำนวน	๒,๓๐๕	ไร่

๗.๒ ข้อมูลด้านแหล่งน้ำทางการเกษตร

- แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝาย	๑๒	แห่ง
บ่อน้ำตื้น	๒๔	แห่ง
บ่อน้ำบาดาลแบบโยกมือ	๓๖	แห่ง
สระน้ำสาธารณะ	๓๐	แห่ง
สระน้ำส่วนตัว	๒๙๙	แห่ง

- แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำน้ำ, ลำคลอง	๗	สาย
---------------	---	-----

๗.๓ ข้อมูลด้านแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ (หรือน้ำเพื่ออุปโภค/บริโภค)

- ประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑-๑๕
- สระน้ำวัดสารภี หมู่ที่ ๑
- สระหนองพลวงบ้านสารภี หมู่ที่ ๒
- สระน้ำสาธารณะบ้านท่าตะแบก
- สระน้ำหนองพลวงบ้านสันติสุข
- สระน้ำหนองปลาไหล
- สระมาบแฝกบ้านหนองปลาไหล
- สระบ้านราษฎร์
- สระหนองปล้องบ้านโนนขี้ตุน
- สระใหม่บ้านโนนขี้ตุน
- สระหนองหญ้าคาบ้านดอนหนองจิก
- สระทุ่งรวงทอง
- สระหนองโพธิ์บ้านหนองปรือฯ
- สระน้ำไทรทองบ้านวังไทรพัฒนา

๘. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

๘.๑ การนับถือศาสนา

ประชาชนในตำบลสารภีส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ โดยมีศาสนสถานจำนวน ๘ แห่งดังนี้

วัดบ้านสารภี	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑	บ้านสารภี
วัดบ้านพระ	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๓	บ้านพระ
วัดบ้านท่าตะแบก	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔	บ้านท่าตะแบก
วัดบ้านโนนขี้ตู่	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๙	บ้านโนนขี้ตู่
สำนักสงฆ์บ้านดอนทะยุง	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๐	บ้านดอนทะยุง
วัดป่าสามัคคีธรรม	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๑	บ้านดอนหนองจิก
วัดบ้านประสงค์พัฒนา	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๒	บ้านประสงค์พัฒนา
วัดบ้านทุ่งรวงทอง	ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๓	บ้านทุ่งรวงทอง

๘.๒ ประเพณีและงานประจำปี

- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประมาณเดือนมกราคม
- ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประมาณเดือนพฤษภาคม
- ประเพณีวันสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายน
- ประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน
- ประเพณีวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ประมาณเดือน กรกฎาคม - พฤศจิกายน

๘.๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาล้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในเขต อบต. ได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วิธีการทำเครื่องจักสาร ใช้สำหรับในครัวเรือน วิธีการทอเสื่อจากต้นกก และวิธีการจับปลาธรรมชาติ วิธีการทำยาจากสมุนไพรที่หาได้ในพื้นที่ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ภาษาล้าน ส่วนมากร้อยละ ๙๙ % พูดภาษา โคราช

๘.๔ สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี ได้ผลิตของใช้พื้นเมืองขึ้นใช้ในครัวเรือนและเหลือเอาไว้จำหน่ายบ้าง ได้แก่ เสื่อที่ทอจากต้นกก เครื่องจักรสานที่ทำจากไม้ไผ่

๙. ทรัพยากรธรรมชาติ

น้ำที่ใช้ในการอุปโภค-บริโภค เป็นน้ำที่ได้จากน้ำฝน น้ำประปาบาดาล น้ำจากแหล่งน้ำ
สาธารณะ

➤ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝาย	๑๒	แห่ง
บ่อน้ำตื้น	๒๔	แห่ง
บ่อน้ำบาดาลแบบโยกมือ	๓๖	แห่ง
สระน้ำสาธารณะ	๓๐	แห่ง
สระน้ำส่วนตัว	๒๙๙	แห่ง

➤ แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำน้ำ, ลำคลอง	๗	สาย
---------------	---	-----

ทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่

ป่าไม้ในเขตสาธารณะมีประมาณ ๗๐๐ ไร่

ภูเขา

(ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสารภีไม่มีภูเขา)

คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลสารภี ส่วนมากเป็นพื้นที่การเกษตร พื้นที่เพาะปลูก
ที่อยู่อาศัยตามลำดัก และมีพื้นที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

๑๐. โครงสร้างและกระบวนการบริหารงานบุคคล

๑. การจัดสายงาน องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๑ สำนัก ๕ กอง และ หน่วยตรวจสอบภายในซึ่งแต่ละส่วนมีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบชัดเจน ดังนี้

- สำนักงานปลัด อบต.	มีจำนวนบุคลากร	๑๔	คน
- กองคลัง	มีจำนวนบุคลากร	๔	คน
- กองช่าง	มีจำนวนบุคลากร	๔	คน
- กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	มีจำนวนบุคลากร	๑๓	คน
- กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	มีจำนวนบุคลากร	๑	คน
- กองสวัสดิการสังคม	มีจำนวนบุคลากร	๓	คน
- หน่วยตรวจสอบภายใน	มีจำนวนบุคลากร	๑	คน
	<u>รวมบุคลากรทั้งหมด</u>	<u>๔๐</u>	<u>คน</u>

๒. สายการบังคับบัญชา

๒.๑ การสั่งการ มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ซึ่งมีลักษณะแบบแนวดิ่งจากบนลงล่าง ดังนี้ นายก อบต. ⇨ ปลัด อบต. ⇨ หัวหน้าส่วน ⇨ ผู้ปฏิบัติ

๒.๒ การรายงาน มีการรายงานผลการปฏิบัติราชการตามลำดับชั้น ซึ่งมีลักษณะ แบบแนวดิ่ง จากล่างขึ้นบน ดังนี้ ผู้ปฏิบัติ ⇨ หัวหน้าส่วน ⇨ ปลัด อบต. ⇨ นายก อบต.

๓. การประสานงานภายในองค์กร องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี มีการประสานงานของบุคลากร ในหน่วยงานต่างๆ ย่อยภายในองค์กร โดยมีการประชุมผู้บริหารและหัวหน้าส่วนเป็นประจำทุกเดือนและมีการประชุมพนักงานทุกระดับเป็นประจำทุกเดือนเช่นกันเพื่อให้มีการรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย ตลอดจนปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การแก้ไข

บทที่ ๒

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” หรือ “ปราชญ์ท้องถิ่น” ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ กันดังนี้

๑. กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่องความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่าเป็นองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ ประมวล และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

๓. สามารถ จันท์สุรย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. **สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. **สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน** หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. **สาขาสวัสดิการ** หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม ๗. **สาขาศิลปกรรม** หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. **สาขาจัดการ** หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

๙. **สาขาภาษาและวรรณกรรม** หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. **สาขาศาสนาและประเพณี** หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมศาสนาทางศาสนาเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณีบุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลสารภี อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา

ประเพณีวันสงกรานต์

สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ ตั้งแต่ ๑๓-๑๕ เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทยคือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา

"เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้ พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "ปฐมาพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา

ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า "วันปวารณา" หรือ "วันมหาปวารณา" คือวันที่พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้ เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นได้ฟังหรือสงสัย ในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรฐิน

กรฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลาสั้นมีเพียง ๑ เดือนคือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลาเรียกว่ากรฐินกาล คือ ระยะเวลา ทอดกรฐิน หรือ เทศกาลทอดกรฐิน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสารภี อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา

๑. ด้านการเกษตร

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การปลูกสัตว์	นางสมยศ เรืองคง	หมู่ที่ ๑
๒	การเพาะเห็ดฟาง	นางกลับ วงษ์หนูพะเนา	หมู่ที่ ๒
๓	การเกษตรผสมผสาน	นางจินตนา เทียงกระโทก	หมู่ที่ ๒
๔	การปลูกสัตว์	นายรวย เลี่ยมกระโทก	หมู่ที่ ๓
๕	การเกษตร เรื่องดิน (หมอดิน)	นายประดิษฐ์ บัวกระโทก	หมู่ที่ ๕
๖	การปลูกสัตว์	นายชิต ทานกระโทก	หมู่ที่ ๘
๗	การเลี้ยงไก่ชน	นายสมพิท ดวงกระโทก	หมู่ที่ ๑๑
๘	การเกษตร เรื่องดิน (หมอดิน)	นายมานพ ตามกระโทก	หมู่ที่ ๑๒
๙	การผลิตดินเพื่อการเกษตร	นางสัมฤทธิ์ มีพวงผล	หมู่ที่ ๑๓
๑๐	การปลูกสัตว์	นายเข้า เทียงกระโทก	หมู่ที่ ๑๔

๒. ด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การทอผ้าฝ้าย	นางเทศ ศรีทรัพย์	หมู่ที่ ๑
๒	การทำบายศรี งานใบตอง	นางจำลอง ดี้อกระโทก	หมู่ที่ ๑
๓	การจักสาน	นายพรม ทุงกระโทก	หมู่ที่ ๑
๔	การจักสาน (ทำไม้กวาดทางมะพร้าว)	นายเต็ม ทมกระโทก	หมู่ที่ ๒
๕	การทำว่าว	นายกัลลยา โคนกระโทก	หมู่ที่ ๒
๖	การจักสาน	นายไผ่ ดวงกระโทก	หมู่ที่ ๓
๗	การทอเสื่อกก	นางประคอง ดอนกระโทก	หมู่ที่ ๕
๘	การทำแคร่ไม้ไผ่	นายพิน ทานกระโทก	หมู่ที่ ๖
๙	การถักแหขาย	นายมานะ ทองสีมะตัน	หมู่ที่ ๖
๑๐	การทอเสื่อกก	นางดอกไม้ ทมกระโทก	หมู่ที่ ๖
๑๑	การถักกระเป่า	นางทวาย ทุมกระโทก	หมู่ที่ ๑๐
๑๒	ประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์	นางประนอม เบื่อกลาง	หมู่ที่ ๑๒
๑๓	การพับเหรียญโปรยทาน , ทำตะกร้าจากเชือกฟาง	นางบุญศรี ปานกลาง	หมู่ที่ ๑๒
๑๔	การแกะสลักไม้	นายฉลวย ไชยพันธุ์	หมู่ที่ ๑๓
๑๕	การทำว่าว	นายแข่งหลี แซ่อือ	หมู่ที่ ๑๔
๑๖	การถักเสื่อไหมพรม	นางจำลอง ทิศกระโทก	หมู่ที่ ๑๕
๑๗	สานตะกร้าจากซองกาแพ	นางสาวช่วง ดำกระโทก	หมู่ที่ ๑๕

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสารภี อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

๓. ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การทำขนมไทย	นางสำราญ เต็นกระโทก	หมู่ที่ ๑
๒	การแปรรูปอาหาร (ปลาต้ม หน่อไม้ ดอง ปลาร้า)	นางชอบ ทุงกระโทก	หมู่ที่ ๑
๓	การทำขนมจีน	นายสำราญ ทมกระโทก	หมู่ที่ ๑
๔	การหุงข้าวกระทะเล	นายสมหวัง ชูนาม	หมู่ที่ ๑
๕	การแปรรูปอาหาร (กล้วยฉาบ)	นางแดง เพ็งทองกลาง	หมู่ที่ ๒
๖	การแปรรูปอาหาร (พริกแกง)	นางกลับ วงษ์หนูพะเนา	หมู่ที่ ๒
๗	การทำขนมไทย	นางนิพาดา แก้วชู	หมู่ที่ ๓
๘	การหุงข้าวกระทะเล	นายสนธิ แข็งขัน	หมู่ที่ ๖
๙	การทำขนมข้าวโป่ง	นางพวง เทียมกระโทก	หมู่ที่ ๑๔
๑๐	การทำข้าวหลาม	นางรำไพ พลศักดิ์	หมู่ที่ ๑๕

๔. ด้านการแพทย์แผนไทย

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	หมอพื้นบ้าน, หมอเป่า	นายทศ ทองนาคมะดัน	หมู่ที่ ๑
๒	หมอพื้นบ้าน, หมอเป่า	นายแสวง ชูนาม	หมู่ที่ ๑
๓	หมอเป่างูสวัด	นายบุญเอื้อง ทุงกระโทก	หมู่ที่ ๑
๔	การนวดสมุนไพร	นายยวน ศิริเกียรติ	หมู่ที่ ๑
๕	หมอเป่าเล็บขบ	นายฉลอง พระเสมา	หมู่ที่ ๒
๖	หมอยาสมุนไพร	นายมาก เทียงกระโทก	หมู่ที่ ๒
๗	หมอนวดแผนโบราณ	นางสุนทร ต่อกะโทก	หมู่ที่ ๒
๘	หมอพื้นบ้าน, หมอเป่า	นางสาย ดวงกระโทก	หมู่ที่ ๓
๙	หมอเป่าแมลงสัตว์กัดต่อย	นายสายชน สืบสิงห์	หมู่ที่ ๔
๑๐	หมอเป่าเส้น	นายกุล สงค์มี	หมู่ที่ ๔
๑๑	หมอเป่างูสวัด	นายกว้าง เจริญชุนทด	หมู่ที่ ๖
๑๒	หมอสุนัขสมุนไพรด้านมะเร็ง	นางจิต เทียงกระโทก	หมู่ที่ ๑๔
๑๓	หมอสุนัขสมุนไพรด้านปวดฟัน	นายมิตร คลังเพชร	หมู่ที่ ๑๔
๑๔	การนวดสมุนไพร	นางไหล เสนพะเนา	หมู่ที่ ๑๕

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสารภี อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

๕. ด้านศิลปกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การตีตีพิน	นายโกมัส ต่อกะโทก	หมู่ที่ ๒
๒	การตีกลองยาว	นายหยัน เทียงกะโทก	หมู่ที่ ๒
๓	การบรรเลงดนตรีไทย	นายแสง เกณฑ์กะโทก	หมู่ที่ ๒
๔	หมอล่องโคราช	นายสวน ทมกะโทก	หมู่ที่ ๓
๕	รำวงพื้นบ้าน	นายประจวบ ดงกะโทก	หมู่ที่ ๕
๖	หมอล่องโคราช	นายอุดม ยุคกลาง	หมู่ที่ ๕
๗	หมอล่องโคราช	นายธวัช รัตนรงค์	หมู่ที่ ๖
๘	การสีซอ	นายทองหล่อ ต่อมกะโทก	หมู่ที่ ๑๑

๖. ด้านภาษาและวรรณกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	จิตรกรรมฝาผนัง	น.ส.สุนทรี ทมกะโทก	หมู่ที่ ๗

๗. ด้านศาสนา วัฒนธรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	พิธีกรรมทางศาสนา	นายบุญธรรม พระเสมา	หมู่ที่ ๑
๒	หมอล่องโคราช	นายสุพร ทานกะโทก	หมู่ที่ ๔
๓	หมอล่องโคราช	นายศิริพงษ์ ดวงกะโทก	หมู่ที่ ๗
๔	พิธีกรรมทางศาสนา	นาย เอ็ม ต่างกะโทก	หมู่ที่ ๙
๕	พิธีกรรมทางศาสนา	นายเตี้ย ฉ่อยไธสง	หมู่ที่ ๑๒
๖	พิธีอัญเชิญศาลพระภูมิ	นายฉัตร ทับกะโทก	หมู่ที่ ๑๒
๗	พิธีกรรมทางศาสนา	นายทิพย์ เทียงกะโทก	หมู่ที่ ๑๔
๘	พิธีกรรมทางศาสนา	นายมนัส นกกะโทก	หมู่ที่ ๑๕

๘. ด้านการจัดกองทุนและธุรกิจชุมชน

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	กองทุนหมู่บ้าน	นายบุญธรรม พระเสมา	หมู่ที่ ๑
๒	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร	นางวาสนา เนินกะโทก	หมู่ที่ ๒
๓	กองทุนฌาปนกิจกองทุนหมู่บ้าน	นายตนุวร เหลือกกลาง	หมู่ที่ ๓
๔	กลุ่มผลิตน้ำดื่ม	นายสุทธิพงษ์ ปรุกกะโทก	หมู่ที่ ๑๔